

## راهکارهای تحقق جامعه تربیتی مهدوی پرور

زهره گلشادی<sup>۱</sup>

### چکیده

از جمله معارف مهم دین اسلام و عالم تشیع مبحث مهدویت است، مهدویت انسان را به سوی اهداف متعالی الهی هدایت می‌کند. موضوع مهدویت و مهدوی پروری برای نجات بشر از تاریکی به سمت امید و آینده است. بدیهی است پدر و مادر در خانواده باید به عنوان اصلی‌ترین مربی اقدام به تربیت منتظران حقیقی آن حضرت بپردازند. با توجه به اهمیت هدفمندی زندگی برای رهایی از گناه و ابتدال بررسی راهکارهای تحقق جامعه تربیتی مهدوی پرور، را امری مهم دانسته و در دو حیطه‌ی راهکارهای فردی مانند: تهذیب و خودسازی، عزت طلبی، دقت در انتخاب همسر، تقاضای فرزند مهدوی، سازندگی خود و توجه به قانون وراثت و مراقبتهای دوران جنینی و حیطه‌ی راهکارهای اجتماعی مانند: معرفی دشمنان اهل بیت، چگونگی توسل به اهل بیت، آموزش وظایف منتظران در دوران غیبت به فرزندان، تقویت حس نظارت و حضور امام زمان را به روش توصیفی-تبیینی مورد بررسی قرار خواهد داد.

---

<sup>۱</sup> طلبه سطح دو حوزه علمیه الزهرا گلدشت.

## مقدمه

یکی از رسالتهای تربیتی خانواده‌های مهدوی تربیت نسل مستعد و مهیا از نظر علمی و عملی برای یابوری و اجرای منویات امام زمان (ع) است. خانه‌های نورانی به نور ولایت و امامت، کانون تربیت سربازان امام زمان (ع) و عهده دار پرورش دادن یاوران جان برکف برای حضرت هستند که تربیت دینی آنان بر اساس قرآن و عشق پیامبر و آل پیامبر (ص) می‌باشد. بدیهی است که پدر و مادر در خانواده مهمترین مربیان فرزندان هستند مسلماً زمانی والدین می‌توانند به عنوان مربی، فرزندان خود را به عنوان یک منتظر حقیقی تربیت کنند که شخص پدر و مادر بر اساس شاخص‌های مهدوی تربیت شده باشند.

در پیشینه‌ی این تحقیق می‌توان به مقالاتی اشاره نمود: «ضرورت تربیت مهدوی کودکان بر اساس آموزه‌های دینی مهدویت» (1402) نوشته داود داداش زاده و حسین جلائی نوبری و در این پژوهش به بررسی ضرورت تربیت مهدوی کودکان با تاکید بر نقش خانواده در تربیت نسل منتظر و علاوه بر روش کتابخانه‌ای، با استفاده از روش مصاحبه با خانواده‌ها و فیش‌برداری انجام یافته است. و مقاله «مروری بر نقش مادران در تربیت نسل منتظر» نوشته حسن حسینی پور اردکانی (1397) نویسنده مادر را بهترین مربی در تربیت نسل منتظر معرفی نموده است. و مقاله «زمینه سازی تربیتی مهدویت» نوشته آذر عبدی پور، (1401) محقق در این پژوهش علاوه بر فرد و خانواده، حکومت اسلامی را نیز در زمینه سازی تربیت موثر دانسته است. در تحقیق حاضر محقق تنها به موضوع خانواده در دو حیطه‌ی راهکارهای فردی و اجتماعی، می‌پردازد. و به مسائل حکومتی اشاره نخواهد نمود و همچنین پژوهش به صورت کاملاً کتابخانه‌ای انجام می‌شود.

## ۱\_ راهکارهای فردی

لازمه‌ی تحقق صحیح یک جامعه مهدوی پرور برای فرزندان ابتدا ارائه راهکارهای فردی است، زمانی که فرد خود مودب به آداب مهدوی گردد قادر خواهد بود دیگران را نیز تربیت نماید، این راهکارها عبارتند از:

### ۱\_۱\_ تهذیب و خودسازی

وظیفه‌ی شیعه‌ی منظر صاحب الزمان خودسازی بر اساس معیارهایی اصلی است. گوهر وقتی پاک شد قابل فیض می‌شود و انسان وقتی مهذب شد شایسته‌ی خدمت به حضرت امام زمان عجل می‌شود، خودسازی و تهذیب نفس خود به خود انجام نمی‌گیرد این وظیفه در دوران کودکی و از دامن مادر باید شروع شود و نظام‌های تعلیم و تربیت جامعه باید میدانی را فراهم سازند که در بستر آن افراد به سجایای اخلاقی و معیارهای اسلام آشنا شوند و متخلق به صفات نیکو شوند. در توقیع شریفی که از جانب حضرت ولی عصر عجل الله به شیخ مفید صادر شده است عامل طولانی شدن غیبت ایشان گناهان و اعمال ناشایست که از شیعیان آن حضرت صادر می‌شود.<sup>۱</sup>

در فرایند تربیت مهدوی و فرزندان می‌بایست والدین، معلمان، مربیان و تمام دست اندرکاران تعلیم و تربیت از خویشتن شروع کنند و به تعلیم، تربیت و تزکیه‌ی خویش بیش از هر چیز همت گمارند که چنین اولیاء و مربیانی به مقام «هدایت و تربیت» سزاوارترند.<sup>۲</sup>

کمی که آموزگار و مربی خویش باشد، بیشتر از کسی که آموزگار و مربی مردم است، سزاوار احترام و بزرگداشت است. در منظر قرآن در نظم و تربیت خانواده، بیش از هر چیز شروع از خود و مراقبت در رفتار و گفتار خویش تاکید می‌شود:<sup>۳</sup> «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ»<sup>۴</sup> «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! مراقب خود باشید!

---

<sup>۱</sup> آقا تهرانی، حیدری کاشانی، خانواده و تربیت نسل مهدوی، ص 124.

<sup>۲</sup> همان.

<sup>۳</sup> همان، 123.

<sup>۴</sup> مانده، آیه 105.

اگر شما هدایت یافته‌اید، گمراهی کسانی که گمراه شده‌اند، به شما زیانی نمی‌رساند. بازگشت همه شما به سوی خداست؛ و شما را از آنچه عمل می‌کردید، آگاه می‌سازد.»

## 1-2- عزت طلبی

یکی از فطریات در انسان، کمال جویی و عزت طلبی و پرهیز از همه عوامل ضعف و ذلت است. در طول تاریخ عزت خوبان و مومنین توسط ستمگران و نابخردان به ظاهر خدشه‌دار گشته و به همین دلیل آنان همیشه به دنبال فرصتی بوده‌اند تا عزت و مکانت از دست رفته خود را احیاء نمایند. آنان نه تنها خود بلکه پیشوا و کتاب قانون خود را از سوی ظالمین تحقیر شده می‌بینند و در صدد برگرداندن عزت تمامی این امور هستند. در دعا‌های مربوط به انتظار و ظهور، بر واژه‌ی «عزت» و «معزّ» تاکید بسیاری شده است.<sup>1</sup>

«این معزّ الاولیاء و مُذلّ الاعداء»<sup>2</sup> «کجاست آن که عزت دهنده اولیاء و ذلیل کننده‌ی دشمنان دین خدا است.» در دعای دیگر چنین می‌خوانیم: «اللهم اعِزّه و اغِزّه به و انصُرّه و انتصر به و انصره نصراً عزیزاً»<sup>3</sup> «خدایا او (امام عصر بسم الله الرحمن الرحیم) را عزیز گردان و به واسطه او مؤمنان را عزیز کن. او را یاری فرما و به وسیله او دیگران را نیز یاری کن او را با اقتدار و سربلندی پیروز گردان.» «اللهم إنا نرغب اليك في دولة كريمة تُعِزُّ بها الاسلام و اهله و تدلُّ بها النفاق و اهله و تجعلنا فيها من الدعاء إلى طاعتك و القادة إلى سبيلك و ترزقنا بها كرامة الدنيا و الآخرة»<sup>4</sup> «خداوند از تو حکومت شایسته و بزرگوارانه ای درخواست می‌کنیم که در سایه آن، اسلام و مسلمانان را عزیز و سربلند گردانی و نفاق و اهلش را خوار و زبون کنی و ما را در آن حکومت، از دعوت کنندگان به پیروی ات و پیشوایان راهت قرار دهی.»

---

<sup>1</sup> نیلی پور، انتظار و وظایف منتظران، ص 18.

<sup>2</sup> قمی، مفاتیح الجنان، دعای ندبه

<sup>3</sup> همان، دعای افتتاح.

<sup>4</sup> همان.

«اللهم المم به شعثنا و اشعب به صدعنا و ارتق به فتقنا و کثر به قلّتنا و اعزز به ذلّتنا و اغن به عائلنا و اقض به عن مغرنا و اجبر به فقرنا و سدّ به خلّتنا و یسرّ به عسرنا»<sup>۱</sup> «خدایا به وسیله آن امام، ما را از پراکندگی به جمعیت برسان. رخنه میان ما را پر کن و جدایی ما را به وصل، بدل ساز. تعداد کم ما را افزون گردان. ما را از خواری به سربلندی نایل ساز. نیاز ما را به بی نیازی تغییر ده. بدهی مان را ادا و نداری مان را جبران کن. راه تهی دستی مان را ببند و سختی مان را آسان گردان.»

ما همیشه بیرون از خود به دنبال کسب ارزش، تایید، تحسین و اعتبار هستیم، توقعات ما جهت کسب امنیت کامل و عشق کامل به نوعی ریشه در کمال گرایی و مطلق گرایی ما دارد. کسب ارزش و امنیت بدین طریق را عزت نفس وابسته می گویند. این نوع عزت نفس وابسته به رفتار دیگران است و خارج از کنترل ماست، در نتیجه شکننده و حساس است و ما باید از درون عزتمند باشیم و به دنبال کسب عزت و بیرون از خود نباشیم.<sup>۲</sup>

امام زمان و دولت کریمه‌ی او نیز عزیز و عزیز پرور است و نه تنها عزت بخش انسانها، بلکه عزت بخش اسلام، قوانین اسلام و قوانین انسانی است. خانواده‌های منتظر و مهدوی نیز خانواده‌هایی عزیز و عزیز پرورند و یکی از صفات محوری حاکم بر روابط آنان و از جمله اصول مهم و پایدار تربیتی آنان، عزت و عزت پروری است.<sup>۳</sup>

### 1-3- دقت در انتخاب همسر مهدوی

تربیت مهدوی و فرزند، پیش نمازها و زمینه‌سازی‌های ویژه‌ای را می‌طلبد که یکی از مهمترین آنها ازدواجی ولایی و پرعزت است. از آنجا که مادر، به حکم وراثت، در تکوین جسمانی و روحانی فرزند، نقش مستقیم و تأثیری غیرقابل انکار دارد، بهترین زمینه‌های مساعد را برای «تربیت مهدوی فرزند»، در آینده فراهم خواهد آورد. بدین سان یکی از برجسته‌ترین حقوق فرزند بر پدر یکی از اساسی‌ترین پیش نیازهای تربیت مهدوی فرزند، انتخاب مادر صالح مهدوی است. از این رو پیش از ازدواج، تحقیق و کاوش درباره‌ی فضای تربیتی همسر و ملکات اخلاقی او و خانواده‌اش پیش از هر چیز ضرورت می‌یابد.<sup>۴</sup>

---

<sup>۱</sup> همان، دعای افتتاح.

<sup>۲</sup> نیلی پور، انتظار و وظایف منتظران، ص 18.

<sup>۳</sup> نیلی پور، خانواده مهدوی، ص 125.

<sup>۴</sup> آقاههرانی، حیدری کاشانی، خانواده و تربیت مهدوی، ص 248.

اکنون که او بر همه احوال ما آگاه است و ما نیز آگاهی او را می دانیم، پس باید مراقب باشیم که در برابر دیدگان حضرت مهدی علیه السلام گناه انجام ندهیم و از کارهایی که آن حضرت را ناخشنود می سازد، دوری کنیم.<sup>۱</sup>

## ۲\_۹\_ شناخت امام زمان عجل الله

شناخت امام زمان عجل الله یکی از مهم ترین وظایف مسلمانان است زیرا وقتی او را بشناسیم و با صفات و خصوصیات آن حضرت آشنا شویم بهتر به وظایف خود به عنوان یک مسلمان می پردازیم این شناخت تا آن اندازه اهمیت دارد که بنا به قول حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و معصومین علیهم السلام هر کس بمیرد و امام زمان خود را نشناسد چون کسی است که زمان جاهلیت مرده است. «مَنْ مَاتَ وَ لَيْسَ لَهُ إِمَامٌ فَمَيِّتُهُ مَيِّتَةُ جَاهِلِيَّةٍ».<sup>۲</sup>

این شناخت باید ما را از شک و شبهه نسبت به وجود آن بزرگوار مصون بدارد و ما را از اقوال، اعمال و تبلیغات گمراه کننده مدعیان دروغگو نجات دهد. برای چنین شناختی باید دو نوع معرفت داشت: اول؛ شناخت نسبت به امام زمان عجل الله از نظر نام و نشان و زندگی دوم؛ شناخت صفات و ویژگی های آن حضرت.

شناخت ویژگی ها و صفات آن حضرت در زمان حاضر اهمیت بسیار زیادی دارد زیرا وقتی شناخت حاصل شد دیگر امام زمان عجل الله خود را از یاد نمی بریم و هرگاه از او یاد می کنیم فقط یک نام در ذهن ما نقش نمی بندد بلکه یک شخصیت کامل با صفات عالیه مجسم می شود که حتی نام و القاب ایشان الگو دهنده به شیعیان خواهد بود. این شناخت بر ساخت زندگی فردی و اجتماعی تاثیر می گذارد و به دل ها گرمی می دهد و به همین علت است<sup>۳</sup> که باید دعا کنیم: «اللَّهُمَّ عَرِّفْنِي حُجَّتَكَ، فَإِنَّكَ إِنْ لَمْ تُعَرِّفْنِي حُجَّتَكَ، ضَلَلْتُ عَنْ دِينِي».<sup>۴</sup> «خدایا حجت را به من بشناسان، زیرا اگر حجت را به من شناسانی، از دین خود گمراه می شوم.»

---

<sup>۱</sup> قرائتی، محسن، تمثیلات مهدوی؛ ص ۳۲.

<sup>۲</sup> مجلسی، بحار الانوار، ج ۳، ص ۳۸۲.

<sup>۳</sup> مرزبان، مهدوی و مهدویت، ص ۴۶.

<sup>۴</sup> کلینی، کافی، ج ۵، ص ۳۳۷.

## 10-2- آموزش وظایف منتظران در دوران غیبت

فرزندان از بررسی روایات، نکات دقیق و ظریفی به عنوان وظیفه، شیعه در عصر غیبت به دست می‌آید که به جاست فرزندان را با این نکات آشنا نماییم؛ برخی از این نکات عبارت است از:

تسلیم زور نشدن در عصر حاکمیت ستمگران  
پرهیز از آلوده شدن به گناهان و انحراف، در زمان آلوده بودن جامعه  
مأیوس نشدن از اصلاحگری در برهه ای که فساد فراگیر است.  
مقاومت در برابر مشکلات و صبر در راه دینداری و دفاع از حق  
زنده نگه داشتن حماسه ی انتظار و نام و یاد امام زمان عج  
ایجاد آمادگی در خویش برای ظهور امام زمان عج  
برپا ایستادن در هنگام شنیدن لقب «قائم» به نشانه ی احترام و اعلام آمادگی قیام  
تمرین تقوا و پارسائی  
فراموش نکردن دو رکن مهم تبری از دشمنان و تولای دوستان  
ترک نکردن امر به معروف و نهی از منکر  
ایجاد آمادگی نظامی در خویش برای یاری امام زمان عج  
مرزبانی از دین در مقابل شبهات و بدعت‌ها  
تقویت ارتباطات عاطفی، ایثار و همدردی در میان پیروان اهل بیت علیهم السلام  
ایجاد زمینه‌ی، فکری روحی و اجتماعی ظهور در جامعه.<sup>۱</sup>

## 11-2- تلاش وافر در اطاعت از امام

از دیگر وظایف منتظران در تربیت فرزند مهدوی تلاش در اطاعت از امام زمان است، فردی که خود امام را اطاعت کند می‌توان در اجتماع به عنوان الگویی مهدوی برای دیگران قرار گیرد تا تاثیر مثبت در فرزند پروری مهدوی داشته باشد، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در توصیف یاران امام زمان می‌فرمایند: «کَدَّادُونَ مَجْدُونَ فِي طَاعَتِهِ»<sup>۲</sup> «یاران حضرت مهدی عج بسیار سخت کوش و در فرمانپذیری از آن حضرت جدی اند.»

<sup>۱</sup> نیلی پور و دیگران، خانواده مهدوی، ۱۵۱-۱۵۲.

<sup>۲</sup> شیخ صدوق، عیون اخبار الرضا، ج ۱، ص ۶۳

## 12-2-نظم، انضباط و آراستگی

از دیگر راهکارهای اجتماعی، فرزندپروری مهدوی نظم و آراستگی اجتماعی است تا فرزندان الگوهای مناسب تربیتی را از ایشان دریافت کنند. حضرت علی علیه السلام در توصیف انضباط مثال زدنی یاران حضرت مهدی عج می فرمایند: «كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَ الزِّيَّ وَاحِدٌ وَ الْقَدُّ وَاحِدٌ وَ الْجَمَالُ وَاحِدٌ وَ اللِّبَاسُ وَاحِدٌ»<sup>۱</sup>

«گویا آنان را می نگرم که هیأت و شکلی یکسان و قامتی برابر دارند، در زیبایی همانند و در لباس یک شکلند.»

---

<sup>۱</sup> سید بن طاووس، الملاحم و الفتن، ص ۱۴۸

## نتیجه گیری

بدیهی است که پدر و مادر در خانواده مهمترین مربیان فرزندان هستند مسلماً زمانی والدین می‌توانند به عنوان مربی، فرزندان خود را به عنوان یک منتظر حقیقی تربیت کنند که شخص پدر و مادر بر اساس شاخص‌های مهدوی تربیت شده باشند. والدین در تحقق جامعه مهدوی پرور وظایف و راهکارهایی دارند که با تحقیقات حاصل شده نتایج ذیل بدست آمد، راهکارهای فردی مانند: تهذیب و خودسازی، عزت طلبی، دقت در انتخاب همسر، تقاضای فرزند مهدوی، سازندگی خود و توجه به قانون وراثت و مراقبتهای دوران جنینی و راهکارهای اجتماعی مانند: معرفی دشمنان اهل بیت، چگونگی توسل به اهل بیت، آموزش وظایف منتظران در دوران غیبت به فرزندان، تقویت حس نظارت و حضور امام زمان.

## فهرست منابع

✽قرآن کریم، ترجمه آیت الله ناصر مکارم شیرازی.

1. آقا تهرانی، حیدری کاشانی، **خانواده و تربیت نسل مهدوی**، چاپ اول، انتشارات اتود، 1389 ه.ش.
2. حرعاملی، محمد بن الحسن، **وسائل الشیعه**، ج ۱۶، مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، قم، بی تا.
3. سید بن طاووس، **الملاحم و الفتن**، ناشر: الشریف الرضی، قم، 1398 ه.ش.
4. شیخ صدوق، ابن بابویه ابی جعفر محمد بن علی بن الحسین قمی، **عیون اخبار الرضا**، ج ۱، ترجمه حمیدرضا مستفید، علی اکبر غفاری، بی جا، 1383 ه.ش.
5. طبرسی، ابومنصور احمد بن علی بن ابی طالب، **احتجاج**، ج 2، تهران: دارالکتب الاسلامیه، 1381.
6. قرائتی، محسن، **تمثیلات مهدوی**، ناشر: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، قم، 1393 ه.ش.
7. قمی، عباس، **مفاتیح الجنان**، ترجمه حسین انصاریان، قم، دارالعرفان، ۱۳۸۸ ش.
8. کلینی، محمد بن یعقوب، **کافی**، ج ۵، انتشارات نورالثقلین، قم، 1393 ه.ش.
9. متقی هندی، علی بن حسام، **کنز العمال**، ج ۱۶، مؤسسه الرساله، بیروت، 1409 ه.ق.
10. مجلسی، محمدباقر، **بحار الانوار**، ج ۳، انتشارات اسلامی، تهران، 1386 ه.ش.
11. کریمی، مرزبان، **مهدوی و مهدویت**، انتشارات کهن دژ، اصفهان، 1394 ه.ش.
12. معین الاسلام، مریم، غلامی، علی، **زن منتظر و منتظر پروری**، مؤسسه علمی فرهنگی زنان منتظر، قم، 1388 ه.ش.
13. مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، **برگزیده تفسیر نمونه**، ج 2، دارالکتب الاسلامیه، تهران، 1382 ه.ش.
14. نیلی پور، مهدی، **انتظار و وظایف منتظران**، چاپ پنجم، انتشارات مرغ سلیمان، 1388 ه.ش.
15. -----، **خانواده مهدی پرور**، انتشارات مرغ سلیمان، بی تا.